

CRNA GORA

THE WORLD BANK

Spremnost za ulaganje privatnog kapitala na Zapadnom Balkanu

Podrška finansijskom upravljanju u MMS preduzećima
za pristup finansiranju putem privatnog kapitala

3. oktobar, 2019

Velika sala

Privredna Komora Crne Gore

Novaka Miloševa 29/II

Podgorica

Radionica koju organizuje Svjetska banka u saradnji sa
Privrednom komorom

EU-REPARIS is funded
by the European Union
and is a part of WB EDIF

WB EDIF
Western Balkans
Enterprise Development
and Innovation Facility

O RADIONICI

Ovu jednodnevnu radionicu organizuje Centar Svjetske banke za reformu finansijskog izvještavanja u okviru Projekta „Jačanje finansijskog izvještavanja i informisanja za MMSP na Zapadnom Balkanu”, koji finansira EU u okviru inicijative REPARIS (Put ka Evropi - Program reforme računovodstva i jačanja institucija). Radionica će takođe biti organizovana u [Tirani u Albaniji](#), [Banja Luci i Sarajevu u Bosni i Hercegovini](#), [Prištini na Kosovu](#), [Podgorici u Crnoj Gori](#), [Skoplju u Sjevernoj Makedoniji](#) i [Beogradu u Srbiji](#).

Radionica će obuhvatiti aktivnu panel diskusiju i tematske sesije o tome kako pružaoци usluga

finansijskog upravljanja u MMSP mogu da podrže svoje klijente/poslodavce MMSP da budu spremna za pristup ulaganjima privatnog kapitala.

Po završetku radionice biće objavljena modularna obuka putem interneta koja će detaljnije razmatrati obuhvaćene teme za one učesnike koji budu željeli da steknu dodatno znanje o tržištu privatnog kapitala i kako mogu bolje da pripreme svoje klijente za ulaganja. Pored toga, izrađen je niz infografika koje mogu da koriste vlasnici MMSP/preduzetnici u cilju boljeg razumijevanja proces ulaganja privatnog kapitala.

PRIVATNI KAPITAL NA ZAPADNOM BALKANU

Banke u ovom trenutku predstavljaju glavni izvor finansijskog kapitala za MMSP u cijelom regionu, u formi kreditnih linija, kredita i drugih oblika zaduživanja.

Tržište privatnog kapitala na Zapadnom Balkanu je u ranoj fazi razvoja i trenutne mogućnosti za ulaganja su ograničene. To se, međutim, vremenom može

promijeniti jer fondovi privatnog kapitala teže da prošire svoje portfolije i geografski obuhvat, pa je bitno da MMSP koja traže partnere sa kapitalom budu u mogućnosti da se oslone na pružaoce usluga koji mogu adekvatno da im pomognu da se pripreme za ulaganje.

KO TREBA DA PRISUSTVUJE?

Radionica i internet moduli konkretno su osmišljeni za sljedeće ciljne grupe učesnika:

- Profesionalne računovođe* i revizore koji rade u malim i srednjim računovodstvenim firmama i pružaju usluge klijentima iz kategorije MMSP-a
- Profesionalne računovođe i druga lica zaposlena na pozicijama vezanim za finansije u MMSP
- Druge računovođe, finansijski konsultanti i poslovni savjetnici koji pružaju usluge klijentima iz kategorije MMSP-a

I drugi učesnici mogu imati korist od prisustva na radionici, kao što su:

- Preduzetnici koji žele da steknu znanje o tržištu privatnog kapitala i ključnim oblastima koje treba da uzmu u obzir da bi bili spremni za ulaganja
- Investitori „početnici” koji možda žele da steknu bolje razumijevanje o strukturiranom procesu ulaganja koji će podržati njihova ulaganja
- Savjetnici i mentori u Inkubatorima i Akceleratorima

* Profesionalne računovođe su kvalifikovane računovođe koji su članovi profesionalnog tijela koje je član Međunarodne federacije računovođa

ZAŠTO TREBA DA PRISUSTVUJETE?

Ova radionica (zajedno sa internet modulima koji su navedeni niže) predstavlja izvanrednu priliku da steknete novi uvid u način funkcionisanja tržišta privatnog kapitala i kako možete da pomognete svojim klijentima/poslodavcima da se pripreme za investicije.

- Saznaćete kako funkcioniše privatni kapital i da li to možda odgovara vašim klijentima/poslodavcu
- Shvatićete proces tokom kojeg se ulaganje privatnog kapitala inicijalno razmatra i zatim realizuje, i pronaći prostor za podršku vašem klijentu/poslodavcu da bude spreman za ulaganja

- Ako ste potencijalni investor: razumjećete procese privatnog kapitala čiji je cilj sprovođenje analize i strukturiranje ulaganja koji vam mogu biti od koristi
- Ako ste preduzetnik: saznaćete kako funkcioniše tržište privatnog kapitala da biste vidjeli da li to tržište može da bude održiv izvor kapitala za vaše preduzeće i koja vrsta profesionalne podrške je potrebna da se prođe kroz taj proces

DODATNA OBUKA NA INTERNETU:

Cilj ove jednodnevne radionice je da se pružaoci usluga MMS preduzećima uvedu u svijet privatnog kapitala i da počnu sa unapređenjem sopstvenih kapaciteta u cilju podrške rastu postojećih MMSP-a i mogućnosti da privuku finansijski kapital koji im je potreban za finansiranje rasta i širenja, na način što će im pomoći da postanu *Spremna za ualaganja*.

Kao nastavak jednodnevne radionice, svim učesnicima će biti ponuđen internet tečaj po sopstvenoj dinamici i to pozivom da se registruju i besplatno završe tu internet obuku. Struktura internet obuke je sljedeća:

UVOD U TEČAJ:

- **Modul 1:** Ulaganje kapitala i privatni kapital
- **Modul 2:** Korišćenje fondova
- **Modul 3:** Kako zainteresovati investitora
- **Modul 4:** Pregovori o ulaganju privatnog kapitala
- **Modul 5:** Finansijski izvještaj i finansijska analiza
- **Modul 6:** Vrednovanje kompanije
- **Modul 7:** Detaljna analiza (due dilligence) privatnog kapitala
- **Modul 8:** Strukturiranje dogovora
- **Modul 9:** Uslovi poslovnog sporazuma
- **Modul 10:** Vođenje i upravljanje nakon investicije

Agenda

Spremnost za ulaganje privatnog kapitala na Zapadnom Balkanu

8:15 - 9:00

REGISTRACIJA UČESNIKA

9:00 - 9:15

POZDRAVNI GOVORI

- Privredna Komora Crne Gore
- Delegacija EU
- Svjetska banka

9:15 - 10:00

UVOD

PREGLED

1. dio: Uvod u program radionice, internet tečaj i vodiče sa infografikama za preduzetnike u MMSP. Šta je spremnost za ulaganja i šta je vaša uloga?

2. dio: Pregled glavnih tema internet tečaja, kao što je funkcionisanje fondova privatnog kapitala i kako uspostaviti saradnju sa njma, njihov pristup strukturiranju dogovora i korporativno upravljanje u preduzećima sa privatnim kapitalom.

CILJEVI

- Predstaviti sektor privatnog kapitala i njegove aktere
- Prepoznati dimenzije spremnosti za ulaganja
- Prepoznati ulogu finansijskog upravljanja u spremnosti za ulaganje privatnog kapitala i kako učesnici mogu da podrže svoje klijente
- Predstaviti internet tečaj
- Prikazati vodiče sa infografikama izrađene za preduzetnike

Izlagачi: **John Hodge**, viši specijalista za finansijsko upravljanje, Centar za reformu finansijskog izvještavanja, Svjetska banka
Gavin Ryan, konsultant Svjetske banke

10:00 - 10:30

PAUZA ZA KAFU

10:30 - 12:00

ULAGANJA PRIVATNOG KAPITALA: PREGLED TRŽIŠTA, STRUKTURIRANJE DOGOVORA, VREDNOVANJE I DETALJNA ANALIZA (DUE DILIGENCE)

PREGLED

Pregled tržišta privatnog kapitala i kako menadžeri fondova prepoznaju investicije. Razumijevanje i prepoznavanje koristi od sprovođenja detaljne analize. Pregled načina

na koji investitori privatnog kapitala vrednuju kompanije i glavnih faktora koji utiču na način na koji se strukturiraju i pregovaraju dogovori o privatnom kapitalu.

CILJEVI

- Dobiti pregled načina na koji funkcioniše privatni kapital
- Razumjeti ključna pitanja u strukturiranju dogovora o privatnom kapitalu
- Razumjeti vrednovanje kroz privatni kapital i šta se može uraditi da se poveća vrijednost vašeg preduzeća prije postizanja dogovora
- Razumjeti proces detaljne analize: detaljna analize sa strane kupovine i sa strane prodaje

Trener: **Gavin Ryan**

12:00 - 13:00

RUČAK UZ MEĐUSOBNO POVEZIVANJE

13:00 - 14:30

PREDSTAVLJANJE I PREGOVARANJE O „POTENCIJALU ZA ULAGANJE” U PREDUZEĆE VAŠEG KLIJENTA

PREGLED

Formiranje djelotvornog prvog utiska o kompaniji je od ključnog značaja da se ona istakne u gomili drugih kompanija. Pristup pregovorima zavisi od ličnog stila, kulturnih faktora i pristupa specifičnih za privatni kapital koje treba uzeti u obzir.

CILJEVI

- Naučiti kako se kreira djelotvorna poruka i kratak opis preduzeća
- Dobiti pregled najbolje prakse u pregovaranju
- Prepoznati vaš lični stil i kulturne aspekte u pregovaranju kroz rad u grupama

Treneri: **John Hodge**, viši specijalista za finansijsko upravljanje,
Centar za reformu finansijskog izvještavanja, Svjetska banka
Gavin Ryan, konsultant Svjetske banke

14:30 - 14:45

PAUZA ZA KAFU

14:45 - 16:15

PANEL DISKUSIJA: PRIPREMANJE ZA PRIVLAČENJE INVESTICIONOG KAPITALA

PREGLED

Ugledni članovi regionalnih i nacionalnih investicionih zajenica će razmotriti opcije za MMSP da privuku finansijska sredstva bez zaduživanja i šta je bitno da imaju u vidu u cilju uspješnog pristupanja tim finansijskim sredstvima.

CILJEVI

- Prepoznati postojeće izvore finansiranja i potencijalne buduće izvore
- Dobiti mišljenje panelista o tome šta je važno za MMSP da budu uspješno u privlačenju investicionog kapitala

TEME O KOJIMA ĆE SE DISKUTOVATI:

- Postojeće opcije na raspolaganju za dobijanje finansijskih sredstava bez zaduživanja
- Održivi srednjoročni i dugoročni izvori investicionog kapitala i uspostavljanje investicione linije
- Uspješne priče iz regiona/zemlje
- Šta je važno, iz ugla finansijskog upravljanja, tokom pripreme za privlačenje privatnog investicionog kapitala
- Trenutna procjena korporativnog upravljanja i finansijske transparentnosti i kako to može da utiče na investicionu klimu.

Moderatori: **John Hodge**, viši specijalista za finansijsko upravljanje,
Centar za reformu finansijskog izvještavanja, Svjetska banka
Gavin Ryan, konsultant Svjetske banke

16:15 - 16:30

Zatvaranje radionice